

مرکز مطالعات استراتژیک و منطقی
د استراتژیکو او سیمه‌ییزو خبرنو مرکز

تحليل هفته

شماره: ۱۵۳ (از ۱۰ الی ۱۷ دلو ۱۳۹۴ هـ ش)

این نشریه مجموعه تحلیل رویدادهای مهم سیاسی و اقتصادی هفته‌وار است که به زبان‌های پشتو، دری، انگلیسی و عربی، توسط مرکز مطالعات استراتژیک و منطقی تهیه و نشر می‌گردد، تا نهادهای سیاست‌گذار از آن استفاده نمایند.

آنچه در این شماره می‌خوانید:

- مقدمه ۲

روابط کابل-دهلی و سفر رئیس اجرائیه به هندوستان

- پیشینه روابط افغانستان با هند ۴
- روابط کابل-دهلی در زمان کرزی ۴
- روابط کابل-دهلی در زمان حکومت وحدت ملی ۵
- سفر اخیر داکتر عبدالله به هند ۶
- توازن در روابط با پاکستان و هند ۷
- آینده روابط کابل-دهلی ۸

په هېواد کې د ښځو وضعیت؛ د تاوتریخوالي لاملونه او حل لارې

- په نړۍ کې د ښځو پر وړاندې تاوتریخوالی ۱۰
- افغانه ښځه؛ د افراط او تفریط قربانی! ۱۰
- په افغانستان کې له ښځو سره تاوتریخوالی ۱۱
- زړه بورنوونکې پېښې ۱۳
- له ښځو سره د تاوتریخوالي عوامل ۱۴
- د تاوتریخوالي د مخنیوي لارې چارې ۱۴

مقدمه

افغانستان او هند له یو بل سره تاریخي اړیکې لري. دغو اړیکو په ځینو پړاوونو کې لوړې او ژورې هم درلودې. د حامد کرزي د دورې په وروستیو کې د کابل-ډهلي اړیکې خورا ښې وې، خو د ملي وحدت حکومت له جوړېدو سره دا اړیکې یوه نوي پړاو ته داخلې شوې.

د افغانستان اجرائیه رییس ډاکتر عبدالله تېره اوونۍ هند ته په یوه څلور ورځني رسمي سفر ولاړ او هلته یې د دغه هېواد له لومړي وزیر نرېندرا مودي او یو شمېر نورو جگپوړو چارواکو سره په بېلابېلو ناستو کې په ځینو موضوعاتو خبرې وکړې. ډاکتر عبدالله دغه راز د ترهگرۍ ضد یوه کنفرانس کې او یوه اقتصادي غونډه کې گډون وکړ. افغان حکومت هڅه کوي چې له هند سره ښې اړیکې ولري او هممهاله له هند او پاکستان دواړو هېوادونو سره په اړیکو کې توازن هم وساتي. دلته د دغو اړیکو د تاریخي شالید ترڅنګ، د حامد کرزي د واکمنۍ پر مهال او بیا د ملي وحدت حکومت له جوړېدو وروسته، د افغانستان-هند پر اړیکو شننه لولۍ.

د تحلیل په دویمه برخه کې د ښځو پر وړاندې د زیاتېدونکي تاوتریخوالي په اړه لولۍ. په دې وروستیو کې د هېواد په بېلابېلو سیمو کې، له ښځو سره د زړه بوړنوونکیو تاوتریخوالیو خبرونه اورېدل کېږي. که څه هم افغان حکومت او نړیوالې ټولنې په تېره یوه نیمه لسيزه کې د افغان ښځې د ژوند ښه کولو د مبارزې په نوم زیاتې هڅې او لگښتونه هم وکړل؛ خو دا هڅې په هغه لاره کې چې اړتیا یې وه، نه دي ترسره شوې. افغانه ښځه له کومو ننگونو سره مخ ده؟ او څه لارې چارې به د دې وضعیت په بدلون کې رول ولري؟

په دې ګڼه کې پر همدغو موضوعاتو د ستراتېژیکو او سیمه ییزو څېړنو مرکز د اوونیز تحلیل د څانګې، شننې او څېړنې لولۍ.

روابط کابل-دهلی و سفر رئیس اجرائیه به هندوستان

افغانستان با هند روابط دیرینه و تاریخی دارد. در زمان حکومت حامد کرزی این روابط در وضعیت خوبی قرار داشت و پس از تشکیل حکومت وحدت ملی در افغانستان تا چند ماه این روابط شکار بی‌اعتمادی شده بود. در این اواخر یک بار دیگر با رفت و آمد مقام‌های بلندرتبه، روابط میان دو کشور رو به خوبی نهاده است.

داکتر عبدالله رئیس اجرائیه افغانستان به تاریخ ۳۱ جنوری ۲۰۱۶ در یک سفر چهار روزه به هندوستان رفت. داکتر عبدالله در جریان این سفر، با نریندرا مودی نخست وزیر هند، سوشما سواراج وزیر خارجه این کشور و اجیت دووال مشاور امنیت ملی دیدار کرد. آقای عبدالله در کنفرانس "مبارزه با تروریسم" که در دهلی نو به هدف افزایش همکاری در امر مبارزه با تروریسم در منطقه، برگزار شده بود و هم‌چنان در یک نشست اقتصادی در مورد بندر چابهار، نیز اشتراک کرد.

در این بخش تحلیل هفته، پیشینه روابط افغانستان با هند، روابط دو کشور در زمان حکومت کرزی و پس از ایجاد حکومت وحدت ملی، مورد تحلیل قرار گرفته است و اینکه سفر رئیس اجرائیه به این کشور، چه تأثیری روی حال و آینده این روابط خواهد داشت؟

پیشینه روابط افغانستان با هند

افغانستان با هند از سالیان متمادی روابط دوستانه داشته است و بیشتر تجار دو کشور برای تجارت به کشورهای یکدیگر رفت و آمد می‌کردند. این روابط در نیمه‌ی اول قرن بیستم زمانی گرم‌تر شد که افغانستان، جمهوری هند را در پی آزادی آن کشور در سال ۱۹۴۷ به رسمیت شناخت و در سال ۱۹۴۹ نجیب‌الله خان نخستین سفیر کبیر افغانستان، در دهلی تعیین گردید.

در زمان آغاز جنگ سرد، هر دو کشور در موقف جداگانه با سایر کشورهای جهان قرار داشتند و حرکت جداگانه‌ای را بنام حرکت کشورهای بی‌طرف به میان آوردند. پس از تهاجم شوروی‌ها، روابط بین ملت‌های این دو کشور، رو به خرابی نهاد. در زمان جنگ‌های داخلی در افغانستان، طرز و روش هند شکل مداخله را به خود گرفت؛ اما با سرنگونی رژیم طالبان و روی کار آمدن حکومت کرزی، نفس تازه‌ای در روابط میان دو کشور دمیده شد.

روابط کابل-دهلی در زمان کرزی

افغانستان و هند روابط تاریخی و دیرینه سیاسی، اقتصادی و فرهنگی باهم دارند. هرچند روابط دو کشور با فراز و نشیب‌هایی در گذشته روبه‌رو شده، ولی باز هم در تاریخ معاصر افغانستان جز زمان رژیم طالبان، روابط میان حکومت‌های دو کشور حسنه بوده است.

از لحاظ دیپلماتیک، در دوران رژیم طالبان روابط افغان-هند خوب نبود، اما پس از به قدرت رسیدن حامد کرزی در افغانستان و حضور پررنگ ائتلاف شمال در دوره موقت حکومت حامد کرزی، روابط دیپلماتیک با دهلی‌نو شکل جدیدی به خود گرفت.

در زمان حکومت حامد کرزی به طور کلی روابط هند و افغانستان خوب بود، اما در دوره دوم حکومت کرزی این روابط خیلی بهتر نسبت به دوره اول بود. حامد کرزی در طول ۱۳ سال حکومت‌اش ۱۴ سفر رسمی به هندوستان داشت و از طرف هند من‌موهن‌سنگ صدراعظم این کشور در سال ۲۰۰۵ به کابل آمد و سنگ تهادت ساختمان جدید پارلمان افغانستان را بنیان نهاد.

به منظور توسعه و گسترش روابط دوستانه میان دو کشور قونسلیگری‌های هند در ولایت‌های هرات، قندهار و مزار شریف آغاز به کار کرد. این کشور قرارداد تجاری را با افغانستان به امضاء رسانید که به موجب آن محصولات گمرکی شماری از کالاهای صادراتی افغانستان کاهش و قسماً از میان برده شد.

هند به عنوان ششمین کشور بزرگ کمک کننده به افغانستان، از سال ۲۰۰۱ بدین سو در عرصه های اقتصادی، امنیتی و ساخت زیربناها در حدود دو میلیارد دالر به افغان ها کمک نمود. شاهراه زرنج-دلارام که افغانستان را از طریق ایران به هند وصل می سازد، در زمان حکومت حامد کرزی (در سال ۲۰۰۹) از طرف هند ساخته شد و کار ساخت بند سلما و ساختمان جدید پارلمان افغانستان نیز در همین دوره آغاز شد. همچنان هند قرارداد معدن آهن حاجی گگ را نیز به دست آورد. هزاران تن را در بخش های ملکی و نظامی آموزش داد و به هدف گسترش هرچه بیشتر روابط در سال ۲۰۱۱ توافق نامه استراتژیک را نیز با افغانستان امضا نمود. این توافق نامه، بر مبنای مواد اساسی معاهده دوستی هند و افغانستان در ۴ جنوری ۱۹۵۰، عقد گردید. در صورت عملی شدن این توافق نامه، نقش هند در بخش امنیت و اقتصاد افغانستان بیشتر از این، پررنگ تر خواهد شد.

روابط کابل-دهلی در زمان حکومت وحدت ملی

رئیس جمهور غنی راه کار سیاست خارجی خود را پیش از رئیس جمهور شدن در منشور تیم انتخابی اش (تحول و تداوم) روشن ساخته بود. در مراسم حلف برداری نیز روی همان راه کار خود تاکید کرد و تاهنوز نیز تاحدی روی راه کار خود ثابت مانده است.

هرچند از همان آغاز، راه کار سیاست خارجی اشرف غنی هندمحور نبود و جایگاه هند در حلقه چهارم سیاست خارجی رئیس جمهور غنی قرار داشت، ولی با آن هم گاه گاهی هند را در جایگاه اول سیاست خارجی خود (همسایه ها) قرار داده و روابط با دهلی نو را پرارزش خوانده است.

در ماه اپریل ۲۰۱۵ رئیس جمهور غنی در نخستین سفر خود به هند رفت. در ماه نوامبر همین سال حنیف اتمر مشاور امنیت ملی افغانستان به هند سفر نمود و سپس حکمت خلیل کرزی نیز به منظور بحث و گفتگو در مورد عملی شدن پیمان استراتژیک کابل-دهلی به این کشور سفر نمود.

در اواخر سال ۲۰۱۵ نریندرا مودی نخست وزیر هند برای افتتاح ساختمان جدید پارلمان، در نخستین سفر خود به افغانستان آمد. کار ساختمان جدید پارلمان افغانستان با مصرف ۲۲۰ میلیون دالر و بند برق آبی سلما با مصرف ۳۰۰ میلیون دالر از طرف هند تکمیل و به بهره برداری سپرده شد.

باآنکه در اوایل حکومت وحدت ملی به دلیل روابط نزدیک با پاکستان، روابط کابل-دهلی نسبتا خوب نبود، ولی در این اواخر با افزایش رفت و آمدهای مقامات بلندپایه دو کشور، روابط کابل-دهلی رو به خوبی نهاده است.

سفر اخیر داکتر عبدالله به هند

این دومین سفر رئیس اجرائیه افغانستان به هند است. داکتر عبدالله در ماه مارچ سال ۲۰۱۵ در نخستین سفر خود به هند رفت که بیشتر شکل غیررسمی داشت، ولی با آن هم با معاون صدراعظم هند و شماری از مقام‌های بلندرتبه این کشور دیدار کرد.

سفر اخیر رئیس اجرائیه نسبت به سفر نخستش پرارزش است، چون در این سفر با نریندرا مودی صدراعظم هند، سوشما سواراج وزیر خارجه و لجیت دووال مشاور امنیت ملی و شماری از مقامات بلندرتبه این کشور دیدارها و نشست‌های دوجانبه داشت. در دیدارهای داکتر عبدالله با مقامات هندی، روی سه نکته تمرکز صورت گرفت:

- عملی شدن مفاد موافقت‌نامه استراتژیک میان دهلی و کابل؛
- فرصت‌های همکاری سه جانبه میان ایران، هند و افغانستان با استفاده از بندر چابهار؛
- و امضای موافقت‌نامه‌های سیاسی و اقتصادی میان دو کشور.

داکتر عبدالله در ملاقات با مقامات هندی، خواهان عملی شدن مفاد قرارداد استراتژیک میان هند و افغانستان گردید و اطمینان داد که طرف افغانستان آماده است در این بخش همکاری نماید.

بندر چابهار نیز محور همکاری‌های تهران، کابل و دهلی نو پنداشته می‌شود. هرچند پیش از این نیز تلاش‌هایی برای ساخت بندر چابهار از طرف هند صورت گرفته است، اما به دلیل فشار امریکا نتوانست این بندر را فعال سازد. فشارهای امریکا به دلیل خرابی روابط امریکا و ایران بر سر برنامه اتمی ایران بود. رئیس اجرائیه در دیدار با مقامات هندی، خواهان تسریع روند بهره‌برداری از بندر چابهار گردید و ابراز امیدواری نمود تا ایران 'افغانستان و هند در این راستا با هم همکاری نمایند.

در جریان این سفر، دو قرارداد در بخش سیاسی و اقتصادی نیز میان کابل و دهلی به امضا رسید. قرارداد سیاسی که امضا شد، سهولت رفت و آمد را برای کسانی که پاسپورت سیاسی دارند، فراهم خواهد ساخت و دیپلمات‌های هر دو کشور بر اساس این قرارداد بدون صدور ویزه رفت و آمد می‌کنند. قرارداد دیگر در بخش گسترش تجارت میان دو کشور امضا شد. رفع ویزه از پاسپورت‌های سیاسی یکی از دستاوردهای مهم این سفر و نمونه‌ای از روابط حسنه میان دو کشور بود.

هند از نقش گسترده پاکستان در قضایای افغانستان تشویق دارد و پس از آغاز نشست‌های چهارجانبه به ابتکار پاکستان تشویق‌های هند، افزایش یافته است. حکومت افغانستان اکنون می‌خواهد این تشویق‌های هند را رفع کند.

توازن در روابط با پاکستان و هند

در سیاست خارجی افغانستان، ایجاد توازن در روابط با هند و پاکستان، برای رهبران کشور هرگز کار آسانی نبوده است. حکومت افغانستان از سال ۲۰۰۱ الی سال ۲۰۰۹ با هر دو کشور هند و پاکستان روابط نسبتاً خوبی داشت. پس از آن، زمانی که حملات طالبان افزایش یافت، روی سیاست خارجی حامد کرزی نیز تاثیر کرد و تردیدها نسبت به پاکستان بیشتر شد. به این ترتیب افغانستان نسبت به پاکستان به هند نزدیک شد. در کنار آن مداخله آمریکا در انتخابات ریاست جمهوری افغانستان در سال ۲۰۰۹ نیز روی سیاست خارجی حامد کرزی تاثیرگذار گشت و در مرحله ۲۰۰۹-۲۰۱۴ روابط کابل با اسلام‌آباد و واشنگتن روز به روز بدتر شد. بالعکس در این مدت روابط افغانستان با چین، روسیه و هند گرم‌تر شد.

حکومت افغانستان در سال ۲۰۱۳ خواهان همکاری‌های نظامی از هند گردید و به خصوص درخواست خرید سلاح‌های سنگین را به هند داد. هرچند جواب هند به این درخواست افغانستان منفی بود، ولی باز هم روی روابط میان افغانستان و هند تاثیری نگذاشت.

پس از تشکل حکومت وحدت ملی سیاست خارجی افغانستان تغییر کرد و اشرف غنی به هدف جلب همکاری پاکستان در پرونده صلح افغانستان، پالیسی نزدیک شدن به پاکستان را در پیش گرفت. یکی از مهم‌ترین گام‌های اشرف غنی این بود که درخواست خرید سلاح‌های سنگین از هند را به تعویق انداخت. به همین دلیل در هفت ماه اول این حکومت، روابط با هندوستان روز به روز سردتر شد، ولی زمانی که حکومت افغانستان از همکاری صادقانه پاکستان در پرونده صلح ناامید شد، دوباره تلاش کرد تا روابط با هند را بازسازی نماید.

اشرف غنی به تاریخ ۲۷ اپریل سال ۲۰۱۵ در نخستین سفر خود به هند رفت و بی‌اعتمادی به میان آمده میان دو کشور را کم‌تر نمود. دست‌آورد این سفر، این نیز بود که صدراعظم هند درخواست سابقه افغانستان برای دریافت سلاح‌های سنگین را قبول کرد و از رئیس‌جمهور غنی خواست تا لیست نیازهای نظامی خود را به آنان بسپارد. این سفر اشرف غنی به عنوان آله فشار بر ضد پاکستان نیز پنداشته شد. سپس در سفر حنیف اتمر، مشاور امنیت ملی افغانستان به دهلی، اعلام شد که هند قرار است چهار هلیکوپتر نظامی Mi-25 را در اختیار نیروهای افغانستان قرار بدهد. سفر نریندرا مودی صدراعظم هند به کابل برای افتتاح ساختمان جدید پارلمان افغانستان، نیز یک زنگ خطر برای پاکستان پنداشته شد.

هرچند در این اواخر روابط با هر دو کشور در وضعیت نسبی خوب قرار دارد، ولی نظر به پیشینه روابط با این دو کشور، این توازن نیز ادامه نخواهد داشت. حکومت افغانستان در طول یک و نیم دهه گذشته نتوانست تا توازن در روابط با پاکستان و هند را حفظ نماید. روابط با این دو کشور بیشتر به عنوان یک حربه فشار استفاده شده است.

آینده روابط کابل-دهلی

اگر براساس سیاست خارجی حکومت وحدت ملی، روابط کابل-دهلی را مورد ارزیابی قرار دهیم، روش خواهد شد که در این اواخر روابط میان دو کشور نسبت به اوایل تشکیل این حکومت، رو به خوبی نهاده است. از سوی دیگر چون جایگاه هند در سیاست جهانی رو به بهتر شدن است و هند با افغانستان مشترکاتی دارد، از همین جاست که روابط میان دو کشور به طرف گسترش می‌رود.

سرنوشت میلیاردها دالری که هند در بازسازی و توسعه‌ی افغانستان کمک کرد نیز مهم است. سخاوت هند با هدف درازمدت حفظ افغانستان در کنار خود دو برابر شد. با این حال اگر روابط افغانستان و پاکستان به طور مثبت تغییر کند این محاسبات تغییر خواهند کرد.

از سوی دیگر هند نباید احساس کند که روابطش با افغانستان با این تحولات تهدید شدنی است. تا کنون روابط افغانستان و پاکستان هیچ موفقیتی به دنبال نداشته است؛ چنین تغییری به سال‌ها اعتمادسازی ضرورت دارد، تا چندین دهه سوءظن و بدگمانی را از بین ببرد.

په هېواد کې د ښځو وضعیت؛ د تاوتریخوالي لاملونه او حل لارې

د افغانستان د ښځو چارو وزارت وايي، په روان کال کې يې له ښځو سره د تاوتریخوالي کابو ۴ زره پېښې ثبت کړې دي. که په دې برخه کې د تېرو کلونو ارقامو ته څير شو، نو د تاوتریخوالي ثبت شوې پېښې د کمېدو په لور روانې دي؛ خو په روان کال کې له ښځو سره د تاوتریخوالي او زور زياتي څو داسې زړه بوړنوونکې پېښې وشوې، چې دا قضيه په هېواد کې د يوې جدي ستونزې په توگه مطرح کوي.

له بلې خوا افغانه ښځه د لوېديځ تمدن تر اغېزو لاندې د بې بندوباره آزادۍ او له اسلام څخه د غلط فهم له کبله، د قربانۍ ښکار ده. همدا لامل دی، چې په هېواد کې د ښځو په تړاو د افراطي او تفريطي دريځونو له کبله دواړه خواوې د يو بل پرضد نور هم حساسيت اخلي او قرباني يې افغانه مېرمن کېږي.

دا چې په نړۍ کې د ښځې وضعیت څه دی، له افغانستان سره يې پرتلنه څه ډول ده، آیا افغانه ښځه د افراط او تقريب قرباني نه ده؟ او بالاخره په هېواد کې له ښځو سره د تاوتریخوالي بنسټيز لاملونه او حل لارې څه دي؟ دلته پرې شننه کوو.

په نړۍ کې د ښځو پر وړاندې تاوتریخوالی

له ښځو سره تاوتریخوالی، د نړۍ تر یوې سیمې او یا یوه هېواد پورې محدوده ستونزه نه ده، بلکې دغه ښکارنده په ټولو ځایونو او په ځانګړې ډول په لوېدیځه نړۍ کې هم شته ده. د بېلګې په ډول په ۲۰۱۳ کال کې په اروپایي ټولنه کې تقریباً ۱۳ ملیونه ښځې له فزیکي تاوتریخوالي سره مخ او تقریباً ۳.۷ ملیونه ښځې بیا له جنسي زور زیاتي سره مخ شوې^۱.

همداراز په امریکا کې په هر ۹مه ثانیه کې یوه ښځه وهل کېږي، په اوسط ډول په هر دقیقه کې تقریباً ۲۰ ښځې له فزیکي تاوتریخوالي سره مخ کېږي، له هرې ۵مې امریکایي ښځې څخه یوه یې او له هر ۷۱م نارینه څخه یو یې په خپل ژوند کې له جنسي تیري سره مخ شوي دي^۲. همدا راز د امریکا د ایف بی آی د راپور له مخې، یوازې په ۲۰۱۳ کال کې تقریباً ۷۹۷۷۰ د جنسي تیري پېښې ثبت شوې دي^۳.

دا پورته ارقام مو یوازې په دې موخه وړاندې کړل، چې د ښځو پر وړاندې تاوتریخوالی یوازې تر یوې سیمې پورې محدود نه دی، بلکې ښځه په لویدیځ کې هم له ناوړه وضعیت سره مخ ده؛ مګر بیا هم دغه ارقام په دې معنا نه دي، چې په هېواد کې د ښځو پر وړاندې د تاوتریخوالي پر زیاتېدونکو پېښو چوپ پاتې شو.

افغانه ښځه؛ د افراط او تفریط قرباني!

افغانستان یوه دودیزه او مذهبي ټولنه ده او ډېره برخه خلک یې سواده او د ښځو له هغو حقونو، چې اسلام ورکړي، بې خبره دي. همدا لامل دی، چې ښځې له خپلو طبیعي او اسلامي حقونو بې برخې پاتې شوې دي؛ ان د ښځې له خوا د میراث غوښتنه تراوسه یو عیب او «پېغور» ګڼل کېږي!

په افغانی ټولنه کې د همدغه افراطي حالت په غبرګون کې یو بل لېبرال افراطي غبرګون راپورته شو، چې افغانه ښځه یې د خپلو ارزښتونو، دودونو او طبیعي حالت پر خلاف په یوه پردي حالت کې دننه کړه او داسې یې «دغه

^۱ په اروپایي ټولنه کې له ښځو سره د تاوتریخوالي سروې په لاندې لینک کې وګورئ:

http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-vaw-survey-main-results-apr14_en.pdf

^۲ د کورني تاوتریخوالي پرضد د امریکا د ملي اېتلافي ټولنې ارقام، په لاندې لینک کې وګورئ:

<http://www.ncadv.org/learn/statistics>

^۳ د جنسي تیري د ارقامو په اړه د ایف بی آی په رسمي ویب پاڼه کې نور جزئیات وګورئ:

<https://www.fbi.gov/about-us/cjis/ucr/crime-in-the-u.s/2013/crime-in-the-u.s.->

2013/tables/1tabledatadeoverviewpdf/table_1_crime_in_the_united_states_by_volume_and_rate_per_100000_inhabitants_1994-2013.xls

له ټولني څخه پردی. بنځه» د ټولني پرضد بغاوت ته راوبلله. د دې پر ځای چې دوی د بنځو د حقونو لپاره کار کړی وای، د بنځو پر پلوی د غږ پورته کوونکو غږ یې منفي اغېزمن کړ؛ ځکه د هېواد ډېری خلک د دوی هڅو ته د شک په سترگه گوري.

تر اوسه په هېواد کې افغاني بنځې ته هغه حقونه نه دي ورکړل شوي، چې د هغې لپاره په اسلام کې ټاکل شوي دي؛ په بل اړخ کې لېبرالي حلقې هڅه کوي، چې افغانه مېرمن له خپلې ټولني او خپل طبيعي حالت څخه پردی کړي. دغه دواړه حالتونه د افغاني بنځې لپاره تباہ کوونکي دي او باید افغانه بنځه له دغه گرداب څخه راوايستل شي.

په افغانستان کې له بنځو سره تاوتریخوالی

زموږ په هېواد کې پخوا هم د بنځو پر وړاندې تاوتریخوالی موجود و؛ خو د دغو قضیو د ثبتولو کوم نظام نه و او ډېری پېښې به همداسې پټې پاتې کېدې. البته اوس د بنځو پر وړاندې د تاوتریخوالي ضد ادارو، قانونونو او پراخو رسنیو له کبله دغه پېښې تر یوه بریده روښانه کېږي او ثبتېږي.

په هېواد کې د بن کنفرانس تر چتر لاندې د نوي نظام له راتگ سره د بنځو لپاره د ۲۰۰۱ کال په پای کې یو جلا وزارت جوړ شو او د افغانستان د بنځو چارو لومړنۍ وزیره سیما ثمر شوه. د دې ترڅنگ په نوي نظام کې د بنځو ونډه د تېرو نظامونو په پرتله زیاته شوه او له دې زاویې افغانستان له ډېرو لوېدیزو هېوادونو مخکې هم دی. د بېلگې په ډول، په اوسنۍ ولسي جرگه او مشرانو جرگه کې د بنځو ونډه د فرانسې، پاکستان، هند، جاپان او روسیې په پرتله تر ټولو زیاته ده^۴. په معارف، حکومت او وزارتونو کې یې هم برخه د تېر په پرتله زیاته شوې ده.

خو له دغه حالت سره سره، له ۱۳۹۱ کال څخه تر ۱۳۹۳ کال پورې (۵۹۳۹) بنځو د افغانستان د بشري حقونو له خپلواک کمیسیون سره د تاوتریخوالي په تړاو شکایتونه ثبت کړل، چې په ۱۳۹۲ کال کې دغه ارقام تر ټولو لوړ (۲۱۵۹) وو او په ۱۳۹۱ کال کې بیا تر ټولو ټیټ (۱۷۵۰) وو. (وگورئ جدول-۱)

^۴ وگورئ، د بین الپارلماني اتحادیې ارقام، په لاندې لینک کې:

<http://www.ipu.org/wmn-e/classif.htm>

جدول-۱: د افغانستان په بشري حقونو کمیسیون کې له بنځو سره د تاوتریخوالي ثبت شوي شکایتونه (۱۳۹۴-۱۳۹۱)

کال	له بنځو سره د تاوتریخوالي ثبت شوي شکایتونه
۱۳۹۴	-
۱۳۹۳	۲۰۲۶
۱۳۹۲	۲۱۵۹
۱۳۹۱	۱۷۵۰

ماخذ: د افغانستان د بشري حقونو خپلواک کمیسیون

له ۱۳۹۱ کال څخه تر ۱۳۹۳ کال پورې د بنځو پر وړاندې د تاوتریخوالي ثبت شوي پېښې، په زیاتېدو شوي او په ۱۳۹۲ کال کې تر ټولو زیاتې شوي؛ خو له دغه کال وروسته دغه شرحه کال په کال کمه شوه او په ۱۳۹۴ کال کې د وروستیو کلونو وروستی مرحلې ته رسېدلې ده (وگورئ جدول-۲)

جدول-۲: په ټول هېواد کې له بنځو سره د تاوتریخوالي ثبت شوي پېښې (۱۳۹۴-۱۳۹۱)

کال	په ټول هېواد کې له بنځو سره د تاوتریخوالي ثبت شوي پېښې
۱۳۹۴	۵۴۰۰۰ ^۵
۱۳۹۳	۴۸۷۳
۱۳۹۲	۶۶۱۱
۱۳۹۱	۵۷۰۱

ماخذ: د افغانستان د بشري حقونو خپلواک کمیسیون

^۵ په دغو ارقامو کې د وروستیو درېیو میاشتو ارقام نه دي ثبت شوي.

په بل اړخ کې که پر ښځو د جنسي تيري ارقامو ته څېر شو، نو له درېيو کلونو راهيسې دغه ارقام کال پر کال زياتېږي. په ۱۳۹۱ کال کې د جنسي تيري ۱۰۹ پېښې ثبت شوې وې، په ۱۳۹۲ کال کې دغه شمېره ۱۳۹ ته پورته شوه او په ۱۳۹۳ کال کې ۱۷۹ ته ورسیده.

په هېواد کې د ښځو پر وړاندې د تاوتریخوالي د پېښو زیاتېدو له کبله په ۲۰۰۹ کال کې د ښځو پر وړاندې د تاوتریخوالي د ختمېدو قانون جوړ شو. دغه قانون د دې پرځای چې گټه یې کړې وای، ټولنه یې نوره هم سره ووبشله او له ښځو سره د تاوتریخوالي پرضد پورته کېدونکي غبرونه یې تر شکونو لاندې راوستل، چې مبادا د دې تر شا به هم یو شمېر لویدېځ هېوادونه وي. په دغه قانون کې یو شمېر مادې په ښکاره د اسلام له لارښوونو سره په ټکر کې وې. له همدې کبله دا قانون بیا له پارلمان څخه هم تصویب نه شو.

زړه بورنووونکې پېښې

له ښځو سره د تاوتریخوالي په پېښو کې، ځینې یې ډېرې زړه بورنووونکې دي. دا هغه پېښې دي، چې په لویو ښارونو کې یا په عامه محضر کې شوې دي او په پراخ ډول په رسنیو او په تېره بیا ټولنیزو رسنیو کې خپرې شوې دي. هغه پېښې چې تر رسنیو پورې رسېدلې دي، دلته یې د بېلگې په ډول دوې پېښې رااڅلو.

د ۱۳۹۳ کال د حوت میاشتې په ۲۸مه نېټه د فرخندې په نوم یوه ۲۷ کلنه مېرمن د کابل ښار په زړه کې او د گن شمېر پولیسو په حضور کې د قرآن کریم د سوځولو په تور د خلکو له خوا تر وهلو ډېولو لاندې په ډېر بېرحمانه ډول ووژل شوه. وروسته څرگنده شوه، چې پر نوموړې مېرمن لگول شوی تور هم ناسم و او په هېواد کې دننه او بهر یې پراخ غبرگونونه له ځان سره درلودل.

د دغه ډول پېښو یوه وروستی پېښه هم څو ورځې مخکې (د روان لمريز کال د دلوې په ۶مه) د هېواد په شمالي ولایت فاریاب کې شوې او یوه کس د خپلې شل کلنې مېرمنې پزه پرې کړې ده. دا او دې ته ورته پېښې د هېواد په ډېری ولایتونو کې شوې او تر رسنیو پورې یې غږ رسېدلی دی. د دې ترڅنګ تردې ډېرې زړه بورنووونکې پېښې په لرې پرتو سیمو کې کېږي خو غږ یې رسنیو ته نه راوځي.

حکومت تراوسه په لرې پرتو سیمو کې له ښځو سره د تاوتریخوالي د مخنیوي لپاره کوم اغېزناک کار نه دی کړی، بلکې تردېره په ټولنه کې د حکومت او نړیوالې ټولنې د هڅو په اړه داسې باورونه شته دي چې د نړیوالې ټولنې او افغان حکومت د تېرو کلونو هڅو د دارنگه پېښو د مخنیوي په لاره کې نه یوازې دا چې کومه څرگنده پایله نه ده لرلې، بلکې ښځې یې بې بندوبارې ته هم هڅولې دي چې دا چاره بیا په ټولنه کې افراط ته لاره پرانیزي. په دې برخه کې، د یو شمېر رسنیو په ځینو خپرونو هم پراخې نیوکې شته دي.

له ښځو سره د تاوتریخوالي عوامل

په هېواد کې د ښځو پر وړاندې د تاوتریخوالي مهم لاملونه په لاندې ډول دي:

- **په اسلام کې د ښځو له حقونو څخه د خلکو ناخبري:** ډېری هېوادوال د ښځو له هغو حقونو او مقام څخه ناخبره دي، چې اسلام ورکړي دي. په اسلام کې د ښځو د حقونو په اړه د فهم د نه شتون له کبله، افغاني ټولنه له یوې خوا د ښځو پر وړاندې د تاوتریخوالي په پېښو کې ښکېل ده او په بل اړخ کې بیا د ښځو د حقونو تر دفاع لاندې داسې قانونونه هم جوړېږي چې نه یوازې دا چې د اسلام له لارښوونو سره په ټکر کې وي، بلکې په ټولنه کې خورا توند افراطي غبرگون هم راپاروي.
- **جهالت یا د پوهې کمښت:** د ښځو پر وړاندې د تاوتریخوالي ډېری خطرناکې پېښې په کلیوالو او لرې پرتو سیمو کې کېږي او دا بیا ډېرې زړه بوږنونکې وي. د دغو پېښو اکثریت یې د جهالت له کبله رامنځته کېږي.
- **د پردې کلتور اغېزې:** له ۲۰۰۱ کال راهیسې په هېواد کې د رسنیو د بې کنټروله آزادۍ له کبله پردې کلتور دلته د خپرېدو په لور روان دی او تر اوسه یې زموږ پر ټولنه خطرناکې اغېزې کړې دي. د همدغه پردې کلتور له کبله د طلاق شرحه د زیاتېدو په لور ده، په لارو او کوڅو کې ښځې ځورول کېږي او د جنسي تیري پېښې هم مخ په پورته روانې دي. دارنگه پېښې له کم عمره ماشومانو او محرماتو سره هم شوې دي.

د تاوتریخوالي د مخنیوي لارې چارې

- **عامه پوهاوی:** د ښځو د حقونو او په ټولنه کې یې د ځای په اړه، د تلویزیونونو، راډیوگانو او نورو لارو د خلکو عامه پوهاوی زیاتول.
- **د پوهنې زیاتېدل:** په کلیوالو او لرې پرتو سیمو کې چې څومره پوهنه زیاته شي، هومره ممکنه ده، چې د ښځو پر وړاندې د تاوتریخوالي پېښې راکمې شي.
- **د علماو رول:** د ښځو پر وړاندې د تاوتریخوالي په کمولو کې د علماو رول تر ټولو زیات دی. علما باید د اسلام د لارښوونو په چوکاټ کې د ښځو حقونه بیان کړي او خلک له ښځو سره ښه چلند ته راوبلي. د

دې ترڅنگ د تاوتریخوالي د نورو ډولونو (لکه جنسي تیرۍ، په لارو-کوڅو کې د ښځو ځورول او نورو) پرضد هم اسلامي او افغاني دریځ خلکو ته روښانه کړي.

- **په قضا کې د فساد کمېدل:** د ښځو پر وړاندې د تاوتریخوالي ډېری عاملین له قضایي ارګانونو څخه د پېسو او د فساد له کبله خلاصیږي. که چېرې په قضایي ارګانونو کې فساد کم شي، نو ممکنه ده، چې د ښځو پر وړاندې د تاوتریخوالي ناوړه جرمونه هم یو څه کم شي.

پای

ارتباط با ما:

ایمیل: info@csrskabul.com csrskabul@gmail.com

وب سایت: www.csrskabul.net - www.csrskabul.com

شماره تماس دفتر: (+93) 784089590

ارتباط با مسؤولین:

دکتور عبدالباقي امین، رئیس مرکز مطالعات استراتژیک و منطقوی: abdulbaqi123@hotmail.com (+93) 789316120

حکمت الله ځلاند، مسؤول تحقیقات و نشرات: hekmat.zaland@gmail.com (+93) 775454048

یادآوری: لطفا نظرات و پیشنهادات خود را جهت بهبود مطالب این نشریه به ما ارسال دارید.